Відгук
офіційного опонента проф. Козаренка О. В.
на кандидатську дисертацію п. Маловічка С. М.
«Тернопільщина в культурологічних дослідженнях
кінця XIX – початку XXI ст.»
за спеціальністю 26.00.01 – теорія та історія культури.

Актуальність опонованого дослідження п. Маловічка С. М. не викликає заперечень – Тернопільщина як західна частина Поділля, етнографічна земля України на межі з Покуттями, Буковиною займає особливе місце історії культури України. Давши світові незабутню Соломію Крушельницьку та композитора – страдника Василя Барвінського; прикрашена «золотим кільцем» замків та середньовічний міст, де до сьогодні зберігаються шедеври Іоана Пінзеля; закарбована у стрілецький пісні топографія Тернопільщини вимагають уважного простеження їх відображення у науковій літературі.

Одразу скажемо про те, що дисертантові вдалося виявити маже весь масив літератури народознавчого та мистецтвознавчого дискурсу, де автори застановляються під осмисленням полікультурного, полінаціонального феномену Тернопільщини в найрізноманітніших аспектах – від традицій, вірувань, звичаєвого права краю до вивчення осередків прикладного мистецтва, історії музичної освіти, концертного та театрального життя тощо.

Слід лише зазначити неточність у назві – «культурологічних досліджень кінця XIX – початку XXI ст.» не було, оскільки культурологія як наука із своїм предметом, специфічними методами дослідження, корпусом класичних праць склалася лише другій половині XX ст. – до цього існували праці з етнографії, етнопсихології, мистецтвознавчої регіоналістики, які увійшли в майбутню культурологію як вагомий пласт народознавства (і не більше).

Тому не варто всю існуючу літературу заднім числом «перехрещувати» у культурологію, тим більше, що жодної з класичних культурологічних праць ми не знайшли ні в списку використаної літератури, а ні в принагідних текстових посиланнях дисертації. Це тим більше дивно, що методологія

дослідження окремо обґрунтовується у підрозділі 1.2, де марно шукати, приміром підходів постколоніальної критики (так доречних у дослідженні розгляду специфіки культури Тернопілля), а є наївний переказ загальнонаукових методів у стилі методологічних рекомендацій до курсу «основи наукових досліджень».

Також поверховістю відрізняється другий та четвертий розділи дисертації, присвячені етнокультурні та сценічним і візуальним видам мистецтва Тернопільщини – і це при тому, що існують глибокі народознавчі та театрознавчі роботи, де їх авторам вдалося вийти за межі голої описовості і наблизитися до суті як Volksgeist' – у,так і конкретних його віддзеркалень у національному мистецтві (приміром, корпус матеріалів, що минулого року приготував до друку і видав професор Богдан Козак з нагоди ювілею Леся Курбаса).

Не зрозумілим видається загальний жанр дослідженні, де в назві постулюється ніби його джерелознавчий (а може бібліографічний?) характер, а насправді має місце набір розрізнених фактів з історії культури Тернопільщини, не об'єднаних ані евристично плідною гіпотезою і прецизійним опрацюванням джерел – часто підозрілої якості (як от мало що не статистичні звіти діяльності Тернопільської філармонії чи облмуздрамтеатру, що нічого не говорить про суть процесів мистецького життя краю). Натомість повністю ігнорується діяльність такого осередку культури як Кременецький ліцей, що виник на руїнах Вільнюського університету, заклав підвалини польських повстань XIX ст., подарував українській музиці Михайла Вериківського – а жаль, оскільки існують прикрасні дослідження культурного феномену Кременця київського професора Кіри Шамаєвової, зокрема її монографія про музичну освіту України XIX ст.

І вже зовсім незрозумілим виглядає останній пасаж Висновків, де автор говорить про перспективу подальших досліджень, зокрема композиторської

творчості сучасної Тернопільщини – це при тому, що вона взагалі відсутня (хіба за винятком самодіяльних форм творчості, що не можуть бути підставою дійсно наукової роботи).

Низку зауважень до кандидатської дисертації п. Маловічко С. М. можна продовжувати, та завдання опонента (як на мене) – підтримати дисертанта у вступі в науку (чим є, по-суті, кандидатська дисертація). Вважаю, що за умови успішного захисту п. Маловічка С. М., можна присудити науковий ступінь кандидата мистецтвознавства – тим більше з огляду на те, як багато автор може для себе відкрити в майбутньому.

Офіційний опонент – доктор мистецтвознавства, професор, зав. кафедри філософії мистецтва факультету культури і мистецтв ЛНУ ім. Івана Франка Олександр Володимирович Козаренко.

